

Nr 249.

Godkänd av första kammaren den 27 maj 1925.

Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion angående vissa egnahemsrörelsen rörande frågor.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 42.)

Till Konungen.

I en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 192 har gjorts framställning om utredning och framläggande för 1926 års riksdag av förslag rörande bland annat sådan ändring i gällande allmänna villkor och bestämmelser för statens egnahemslånerörelse, att Kungl. Maj:t måtte erhålla rätt att efter prövning medgiva höjning av nuvarande värde-maximum för erhållande av lån ur egnahemslånefonden i vad gäller jordbrukslägenheter ävensom eventuellt av lånemaximum för dylika lägenheter.

Genom den ifrågasatta höjningen av värdemaximum och eventuellt lånemaximum för jordbrukslägenheter avses enligt motionen att bereda ökade möjligheter att få till stånd jordbruk av den storlek, att ägaren och hans familj därav kunna erhålla sin fulla försörjning.

Såsom i motionen jämväl erinrats, berördes denna fråga i Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 144 till 1923 års riksdag angående statens verksamhet för egnahemsbildning, ehuru då icke framställdes något förslag i förevarande avseende. Av propositionen inhämtas sålunda, att hushållnings-sällskapens ombud 1922 hos Eders Kungl. Maj:t gjort framställning om vidtagande av åtgärder för att lånerätten till egnahemslån måtte ökas i det syfte, som i förevarande motion avses. I ett i propositionen återgivet, i motionen åberopat yttrande häröver av statens egnahemsinspektör anföres följande.

Egnahemsinspektören funne det huvudsyfte, som legat till grund för framställningen om ytterligare höjning av värdemaximum för jordbrukslägenheter, vara behjärtansvärt. Mot den hittillsvarande egnahemsrörelsen torde det med ett visst fog kunna riktas den anmärkningen, att den i för liten omfattning befordrat tillkomsten av jordbruk av den storlek, att ägaren och dennes familj därå erhöle sin fulla bärgning och sysselsättning. Till stor del hade detta förhållande haft sin naturliga förklaring genom de åtminstone

i rörelsens början allt för lågt satta värde maxima, vilka praktiskt taget omöjliggjort belåning av andra lägenheter än sådana arbetarsmåbruk, där ägaren i större eller mindre grad varit hänvisad även till arbete och förtjänst utanför det egna jordbruket. Utan att vilja förneka lämpligheten och önskvärdheten av att egnahemslån *även* finge — där förutsättningarna här för vore gynnsamma — disponeras för dylika arbetarsmåbruk, ansåge egnahemsinspektören dock det vara av stor vikt, att den kraftigare insats till jordbruksnybildning, varom tidigare talats, i huvudsak inriktades på tillskapandet av jordbrukslägenheter av den typ, att jordområdet bleve så stort, att fastigheterna färdigodlade och vid normalt lagd drift i regel gäve sysselsättning åt en normalt stor familjs arbetskraft och åt ett par dragare. För att detta syfte skulle kunna nås genom egnahemslånerörelsen vore givetvis en förutsättning, att värdegränsen för lägenheterna icke vore satt så lågt, att lånehjälp i regel icke kunde ifrågakomma. Med nu gällande värde maximum för jordbrukslägenheter, 15,000 kronor för obebyggda och 12,000 kronor för bebyggda lägenheter, torde det emellertid — särskilt i betraktande av penningvärdets stegring samt priset på jord och byggnadskostnadernas nedgång — i flertalet fall icke vara omöjligt att inom dessa värdegränser få in smärre jordbruk även av den bärkraft och storlek, som nyss åsyftats. För räntabiliteten hos de nybildade jordbruken vore det uppenbarligen av den största vikt, att kostnaderna för förvärvet och iordningställandet hölles nere så mycket som möjligt, och vore man uppe i en kostnad — som ju icke borde ligga över det verkliga värdet — av 15,000 kronor för en lägenhet, som skulle brukas endast av ägaren och hans familj, så torde man *i regel* hava kommit så högt, att lämpligheten att med egnahemslån belåna även dyrare lägenheter starkt måste ifrågasättas. Då det emellertid i enstaka fall — där t. ex. lägenhetens värde på grund av synnerligen förstklassig jord, gynnsamt läge o. d. vore osedvanligt högt — kunde vara svårt att få in ett eljest för egnahemsbelåning synnerligen lämpligt jordbruk under nuvarande värdegränser, torde det icke böra vara helt uteslutet att efter noggrann prövning medgiva undantag från den vanliga regeln rörande maximivärden. Egnahemsinspektören ansåge, att Kongl. Maj:t borde tillerkännas rätt att under de villkor, som Kongl. Maj:t funne nödigt föreskriva utöver eljest gällande egnahemslånevillkor, medgiva låneförmedlare, som härom ansökte, att utlämna egnahemslån även för jordbrukslägenheter med ett av låneförmedlaren beräknat värde, som beträffande obebyggda lägenheter överstege 15,000 kronor men icke 20,000 kronor.

För att i övrigt inom egnahemsrörelsens ram få befrämjat bildandet av mera bärkraftiga jordbruk av den storlek, varom nyss talats, torde det väsentliga vara, att frågan uppmärksammades och beaktades vid själva utläggandet av lägenheterna.

För egen del anser riksdagen vad motionärerna och egnahemsinspektören i förevarande fråga anfört värt beaktande. Det torde nämligen jämväl enligt riksdagens mening vara av vikt att i vissa fall äga möjlighet till åstadkommande av egna hem av större typ än den, som gällande bestämmelser för egnahemslån medgiva. Ur angiven synpunkt synes oneligen vägande skäl tala för en höjning under vissa förhållanden av maximivärdet för ifrågavarande lägenheter. I saknad av erforderlig utredning i ärendet har det emellertid icke varit för riksdagen möjligt bedöma, i vilken omfattning behov i förevarande avseende föreligger eller intill

vilken gräns ett medgivande för Kungl. Maj:t av den art, som i motionen avses, bör lämnas. Riksdagen anser därför, att frågan härom bör göras till föremål för utredning, därvid jämväl spørsmålet om motsvarande höjning av lånemaximum bör tagas under övervägande, särskilt då det gäller obebyggda lägenheter. Riksdagen anser sig i detta sammanhang jämväl böra framhålla, att landets starkt tillväxande folkmängd i förening med såväl minskade emigrationsmöjligheter som industriens begränsade förmåga att bereda arbetstillfällen utgöra förhållanden, som förtjäna statsmakternas uppmärksamhet vid övervägande av lämpliga åtgärder för statens främjande av egnahemsrörelsen.

Under åberopande av det ovan anförda får riksdagen, i anledning av förevarande motion, anhålla om utredning, huruvida och i vad mån Kungl. Maj:t bör erhålla rätt att medgiva höjning av värde- och lånemaximum för erhållande av lån ur egnahemslånefonden för bildande av jordbrukslägenheter.

Stockholm den 27 maj 1925.

Med undersåtlig vörndnad.